

[Erik Appel.]

Betænkning, der ledsager Forslaget, viser en Tilbøjelighed for de mellemstore Skoler, idet det ligefrem udtales, at man ønsker at lede Udviklingen i Retning af mellemstore Skoler, idet hverken de smaa Skoler, der har vanskeligt ved at holde et alsidigt Lærerkorps, eller de helt store Skoler frembyder saa gunstige Betingelser for et Højskoleophold, som de mellemstore Skoler, hvis Elevtal ligger mellem 70 og 120, helst lige omkring 100.

Denne Udtalelse er overraskende for en gammel Højskolemand. Jeg kan gaa med til, at en Skole med et Elevtal paa omkring 100 har en særdeles god Størrelse set fra Økonomiens og Samlivets Side, men hvorfor praktiserer de Herrer Udvalgsmedlemmer, der har Mulighed derfor, det saa ikke i Stedet for at overfylde deres Skoler, som det sker i denne Vinter? Det svækker stærkt den fremsatte Udtalelse, og man faar derfor let Indtryk af, at den er fremsat udelukkende med Virkning nedad mod de Skoler, der har færre Elever end det foreslaaede Minimum paa 70. Dette maa jeg beklage, thi det er efter min Opfattelse ingeniende rigtigt. Skoler med et mindre Elevantal kan særdeles vel yde endog gunstigere Betingelser for et Højskoleophold end de mellemstore, for slet ikke at tale om de meget store. Der vil kunne hentes Udtalelser herom i Tusindvis fra gamle Højskoleelever. De allerfleste af Danmarks Højskoler har et Elevantal, der ligger under det foreslaaede Minimum. Det gælder baade de grundtvigske, Indremissions og Arbejderhøjskolerne, for de sidstes Vedkommende nu dog vist kun for Sommerskolen for Pigers Vedkommende. Kristen Kold havde ikke hver Sommer 70 Piger paa sin Skole. Men det her nævnte om Antallet er dog kun et af Udvalget fremt fremsat Ønske, der ikke har givet sig praktisk Udslag i Forslaget til Lov, som sætter Minimummet for Statens økonomiske Medvirkning ved et Antal af 22 Elever for hvert Kursus i en Højskoles to første Aar. Derimod skal jeg intet indvende. Det betegner en Stigning fra tidligere Lovgivning og er ikke uden rimelig Begrundelse.

Skulde Bestemmelsen fremkalde Vanskeligheder for en begyndende Højskole, maa Egnens Beboere træde hjælpende til, indtil det Statsstøtten betingende Elevantal er til Stede, men det kan Egnens Beboere saa meget lettere, som de ikke behøver at tilskyde Kapital til Skolens Oprettelse, idet Staten efter Forslaget tilbyder denne. Jeg anser derfor ikke de smaa Højskoler for trueede gennem Fordringen om Minimum i

Elevantallet. Deres Tilværelse trues derimod ved selve Tilskudsordningen gennem to ændrede Forhold.

Det ene er, at de 20 pCt. af Forstanderens Løn fra Staten bortfalder. Det andet er, at de 10 000 Kr., der stilles til Ministerens fri Raadighed til Tilskud til Skoler, der efter hans Skøn fortjener og trænger til et særligt Tilskud, ligeledes bortfalder. Det kan betyde sammenlagt et Par Tusinde Kroners Nedgang for en Skole i dens første 5 Aar, og derpaa bødes der først efter de 5 Aars Forløb ved et Alderstillæg til Forstanderen paa 600 Kr. og efter 15 Aars Forløb ved et Alderstillæg paa 1 800 Kr. Jeg ønsker dette Forhold nøje overvejet i det kommende Udvalg for dèr at finde en Udvej, saa de mindre Skoler ikke rammes saa unødvendigt haardt.

Jeg gør i denne Forbindelse opmærksom paa, at enkelte mindre Højskoler ogsaa kan blive ødelæggende økonomisk ramt af Fordringen om, at alle Elever, der medregnes i Aarselevantallet, skal følge Kursuset fra dets Begyndelse. Jeg henstiller til den højtærede Minister enten at lade den værende Praksis bestaa med en Skærpelse til 3 Maaneders Skoleophold eller aabne en Ventil for en Undtagelse i Tilfælde, hvor Ministeren eller Højskoleraadet skønner det rimeligt og forsvarligt.

Jeg har dernæst en Bemærkning at gøre vedrørende Fordringen om, at Fagafdelinger, der forbereder til Optagelse paa en Eksamenskole, ikke kan knyttes til en Folkehøjskole. Saa vidt mig bekendt tager denne Bestemmelse udelukkende Sigte paa to Højskoler, der forbereder til Optagelse paa et Lærerseminarium. For den enes Vedkommende gaar Traditionen helt tilbage til 1884. Paa begge Skoler følger Eleverne den højskolesærprægede Undervisning, og der skulde derfor intet være at indvende mod, at de enten af økonomiske eller ideelle Grunde gik Vejen til Seminariet om ad Højskolen. Som Regel er det ældre Kvinder og Mænd, der søger denne Vej til Seminariet. Jeg vil dog om dette Forhold sige, at Administrationen snarere skulde opmuntre end hemme dette. Hele det nedsatte Ungdomsudvalg erkendte med en Enstemmighed, der kun kan vække Glæde og Tilfredshed, at dansk folkelig Optragelse og Uddannelse maa bygge paa Højskole-tanken.

Det forekommer mig, at Danmarks Lærerstand i højere Grad end nogen anden Embedsstand, Præsterne ikke undtaget, har Brug for en Uddannelse, der bygger paa Højskole-tanken. Det kan ikke være